

NATUR OG MILJØ BULLETIN NORGES NATURVERNFORBUND

MD velger jobber foran natur

siste side

Miljø-OL blir fiasko?

side 8

IPCC- rapport spikret

side 4

– Norge dårlige taktikere

side 9

NNV varsler kamp mot gasskraftverk

side 7

Rensvik med skarp kritikk: – Strengere styring av miljøforskningen!

– Miljøverndepartementet må i langt større grad styre miljøforskningen gjennom pengesekken. Forskningen må godta at det er vi i forvaltningen som har størst kompetanse til å avgjøre hvilke spørsmål det skal forskes på. I dag er det for mye repeterende forskning, og for mange viktige spørsmål som står ubesvart, sier direktør Harald Rensvik i SFT.

ANDERS GJESVIK

Rensvik mener at miljøforskningen må tåle at forvaltningen stiller spørsmålene. Forsknings oppgave blir å avgjøre om spørsmålene er mulige å forske på, og hvordan det skal gjøres.

– Jeg har selv møtt veggen når jeg har bedt forskningen om å vurdere viktige spørsmål for oss. Det blir reagert på at vi blander oss, men det er oss brukere som har størst kompetanse til å avgjøre hvilke spørsmål som er viktigst å stille. Jeg mener at Miljøverndepartementet i større grad må avgjøre hvilke spørsmål forskningspengene skal brukes til å besvare, i stedet for å la forskningen selv avgjøre dette. Norsk miljøforskning er for mye preget av «la det skure og gå».

Rensvik nevner miljøskader fra fiskeoppdrett og avrenning fra jordbruket som eksempler på områder der forskningen har vært lite villig til å gi forvaltningen svar på viktige spørsmål.

SFT-direktøren mener også at miljøforskningen bruker for mye krefter på å repetere kjent forskning fra Norge eller utlandet. Han er usikker på om det er riktig at Norge bruker store res-

surser på å forske på klimaeffekten generelt, og om vi ikke heller burde konsentrere forskningen om mer spesifikke problemer der vi har spesiell kompetanse.

Rensvik mener at SFT stort sett har vært flinke til å stille de viktigste spørsmålene til forskningen, med et viktig unntak.

– Vi har stilt for få spørsmål om hvordan vi skal endre menneskene og samfunnets atferd. Jeg ønsker meg et nytt tverrfag som heter miljølogi. Vi har kriminologi som undersøker hvordan samfunnet kan endre forbryternes atferd. Miljøvernet trenger tilsvarende faget miljølogi, som kunne etableres som et samarbeid mellom organisasjonspsykologer og sosialøkonomer.

Sekterisk

Rensvik mener at miljøforskere må bli flinkere til å koordinere arbeidet sitt.

– Miljøforskningen er splittet i for mange og sekteriske miljøer, med mange små institutter som konkurrerer. Dette innebærer problemer. Det ene er at forskerne er lite kreative, de tør ikke krysse faglige grenser. Det andre er at de overlater fag-

lig uenighet til dommere utenfor forskermiljøet. Jeg mener at forskermiljøet selv må være rette stedet å avklare faglig uenighet. Særlig biologene har mange uavklarte diskusjoner. Disse uenighetene har svekket resultatene på områder som skogskadeforskning og algeproblemer, sier Rensvik.

Fem sentra

Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Forskningsinstitutt har laget en vurdering der det blir foreslått å opprette fem store regionale sentra for teknisk-naturvitenskapelig forskning. Rensvik er uenig i forslaget.

– I store regionale sentra vil miljøforskningen tape i kampen om ressursene, og muligheten for et miljøfaglig samarbeid forsvinner under så store forhold. Jeg vil foretrekke et Norsk miljø- og energikonsern, der fellesnevneren er miljøfaglig og ikke geografisk. Et slikt konsern må ha et koordinerende ledd, samtidig som hvert enkelt institutt har sitt særpreg.

Miljøverndepartementet er i ferd med å utrede sitt eget alternativ til ny forskningsmodell som er klar ved årsskiftet.

Norges Naturvernforbund
Postboks 2113 Grünerløkka
0505 Oslo 5
Bankgiro: 1720.05.00717
Postgiro: 5 09 46 02
Ansv. red.: Gunnar Bolstad

Telefon: (02) 71 55 20
Telefax: (02) 71 56 40
Prod.: GPG Sats & Trykk as
Annonser: NMR. (02) 61 62 10
Prod.: GPG Sats & Trykk as,
Oslo

Høyt tempo

Rapporten fra FNs klimapanel (IPCC) er endelig lagt fram etter to års arbeid. Som ventet er tiltaksforslagene altfor svake, men det viktigste er gjort: Nå har vi et faktagrunnlag som alle er pent nødt til å være enige om.

Det blir forhåpentlig slutt på alle slags aparte utspill fra ulike forskere og politikere som utfra forskjellige motiver ønsker å så tvil om drivhuseffektens eksistens. At det nettopp i disse dager har vært en mer enn alminnelig stor pågang fra PR-kåte forskere henger selvsagt sammen med gode markeringsmuligheter i forbindelse med IPCC-rapporten.

Så neste gang amerikanske presidenter eller oljedirektører kommer trekkende med tvilsomme teorier, kan vi slå IPCC-rapporten i bordet: Dette er fasiten, enn så lenge.

Og dermed kan vi konsentrere oss om politikken. Det blir tøffe nappetak når verdens nasjoner skal fordele en reduksjon i klimagassutslippene på 60 prosent seg i mellom.

– Den vanskeligste oppgaven diplomatene har stått overfor noensinne, sier erfarne miljøbyråkrater. Hindringene kan tidvis virke så fundamentale at det kan synes som en umulig oppgave.

Vi velger imidlertid å være optimister. Klimaforhandlingsprosessen er i en rivende utvikling. Økonomiske stormakter som Vest-Tyskland og Italia har i løpet av kort tid kommet kraftig i siget med nye og tøffe målsetninger for klimagassreduksjoner. Det skulle man ikke trodd for bare noen få måneder siden.

For Norge blir det et spørsmål om å velge en riktig strategi. Selv om norske myndigheter åpenbart ikke har hatt noen heldig hånd med nasjonale målsetninger, har vi fremdeles et godt rykte internasjonalt. Det bør vi vite å utnytte.

For Norge bør det være et tankekors når direktøren i Danmarks Naturfredningsforening og leder for NGO-bevegelsen i Bergen, David Rehling, kritiserer Norge for å satse på feil hest i den internasjonale prosessen. Etterhvert som Norge blir stadig mer akterutseilt som miljønasjon, blir det viktigere å velge alliansepartnere som tilhører den offensive parten i prosessen. Den siste tids utvikling i Canada, der man blant annet sier nei til miljøavgifter som virkemiddel, viser at Canada ikke er den rette hesten å satse på. I stedet bør vi orientere oss mot Norden og Europa forøvrig.

Når klimaforhandlingene går i baklås blir det et spørsmål om maktbruk og sanksjoner. Tempoet i prosessen er gledelig, men sikkert bekymringsfullt for en del norske politikere. Havner vi blant dumpekandidatene?

Gunnar Bolstad

Mardøla og Alta: Blandet reaksjon på Brundtland

Gro Harlem Brundtlands ferske beklagelse over den feilaktige utbyggingen av Alta-vassdraget er blitt motatt med blandede følelser i miljøbevegelsen. Brundtlands uttalelser er dobbelt aktuelle fordi de sammenfaller med 20-årsjubileet for Mardøla-kampen.

– Gro Harlem Brundtland påstår at ingen kunne vite at vi skulle få et så stort overskudd på kraft som vi har i dag. Naturvernforbundet pekte allerede da på at prognosene var feilaktige og framtreddende energiksperterte gjorde det samme, sier energikonsulent Tore Brænd i Naturvernforbundet.

Eksperterte som var talsmenn for kraftutbygging i 70-årene har også offentlig sagt at utbyggingen burde vært trappet kraftig ned på et tidligere tidspunkt.

– Det er kanskje etterpåklokskap å si at Mardøla-fossen kunne vært reddet hvis vi hadde

de visst da hva vi vet nå, sier Brænd, som likevel håper at lokalbefolkningen i Eikesdalen, der Mardøla ligger, når fram i kampen for å redde fossen tilbake: – De lokale myndighetene har krevd at Stortinget og kraftutbyggerne følger opp løfte fra konsesjonsbehandlingen, nemlig at fossen blir gjenopprettet hvis det skulle vise seg å ikke være bruk for kraften mer. I lys av dagens store kraftoverskudd burde dette kravet kunne oppfylles, selv om økosystemene aldri kan gjenopprettes slik det var før utbyggingen, sier Tore Brænd.

«Det er de beste som dør...»

«Det er de beste som dør...»

Jeg vet ikke hvem som har sagt det, eller om det i det hele tatt er noen som har sagt det, men – uansett – er dette en passende betegnelse på at også de beste elevene og fossene måtte dø for at andre skulle få leve.

Jeg tenker i første rekke på Mardøla – det er jo i år 20 år siden det slaget sto – men jeg tenker ellers spesielt på Alta.

Tønsberggata 9 – 8100 Oslo 1
Telefon (02) 42 47 80

Slaget om Mardøla ristet ken en hel nasjon. Folk gjorde opprør mot den brautende, brutale voldtekt av jomfruelig, forsvarslaus, finstemt og stillfaren-de vassdragsnatur.

Rå makt mot kultur. Makta rådde lenge – helt til Alta.

Nå er vi inne i en ettertenksomhetens tid – med politisk aksept for prinsipper som «føre var» og «bærekraftig utvikling» og hvor maktas fremste representant, APs Gro Harlem Brundtland – åpent erkjenner at Alta-utbyggingen var et feilgrep.

Det gjør vondt å høre slikt. Hvorfor må det bestandig være slik at de beste må dø?

Thor Midteng

Vannkraft og oppdrett på kollisjonskurs

– Vannkraftutbygging kan forandre vekstvilkårene for skadelige alger. Vannkraftutbyggerne og oppdrettsnæringen kan dermed komme på kollisjonskurs, mener forsker Heins Rune Skjoldahl ved Senter for marint miljø ved Havforskningsinstituttet i Bergen.

Forskerne er uenige om årsaken til at algen prymnesium parvum har kunnet boltre seg i Ryfylke-fjordene i sommer. En rapport fra Havforskningsinstituttet i Bergen viser at surt overskuddsvann fra kraftverkene kan føre til større nitratforekomster ved munningene i Ryfylke-fjordene. Dette kan igjen føre til økt algeoppomstring.

En rapport fra Marinbiologisk Institutt ved Universitetet i Bergen konkluderer med at næringstilførselen like gjerne kan stamme fra oppdrettsanleggene selv. En tredje teori

sier at algen blomstrer av helt naturlige årsaker, og at den har blomstret i fjordene lenge før både kraftverk og oppdrettsanlegg kom til. Hein Rune Skjoldahl tror ikke kraftverkene ensidig har påvirket oppblomstringen av algene. Han mener dette er en naturlig situasjon.

Skadelige alger

– Det kommer mye ferskvann til fjordene som er fattig på fosfor. Sur nedbør har forsterket nitrogenmengden. Men det har ikke vært noen dramatiske forskjeller de siste ti årene, sier Skjoldahl. Han mener at det

ikke fins noen entydig årsak til algeoppblomstringen og at algene godt kan ha vært i fjordsystemet i lang tid. Selv om han ikke nødvendigvis går god for «kraftverkteorien» bekrefter han forandringer i det øvre brakkvannslaget i fjordene.

– Det er mulig at disse fjordene ikke egner seg for oppdrett. Fordi vannkraft kan føre til forandring i vekstvilkårene for skadelige alger, kan vi kan få en brukerkonflikt mellom opprett og vannkraftutbygging i årene framover, mener Skjoldahl.

Laksedød i Namsen

Syk furunkulosesmittet laks dør nå i tusentall i elva Namsen i Nord-Trøndelag. Syk laks strømmer konstant til. Lignende tilstander er registrert i ytterligere seks naboelver. – En naturkatastrofe for distriktet, sier Jens-Anton Andersen i Naturvernforbundet i Nord-Trøndelag.

Av LILLY NÆSS

– Det skulle aldri vært drevet oppdrett så langt inn i fjordene, sier Jens-Anton Andersen til avisa Nord-Trønderen og Namdalen. Andersen er sterkt kritisk til fylkets fiskerisjef – både når det gjelder å gi conse-

sjon til oppdrettere og kontroll med anleggene. Han er også sterkt kritisk til at Miljøverndepartementet ikke reagerte da alarmen gikk i fjor høst.

Informasjonssjef Odd Ustad i Fiskeoppdretternes Salgslag innrømmer at sikkerheten ved oppdrettsanleggene ikke er god nok. Men han tror ikke at

det er noen løsning å flytte anleggene på land. Han kaster imidlertid ballen over til myndighetene, og mener at de må ta sin del av ansvaret.

– De har tildelt for mange konsesjoner på for kort tid. Veksten har vært for stor, sier Ustad.

Statens naturforvaltningsråd

Følgende personer er oppnevnt som medlemmer til Statens naturforvaltningsråd, som erstatter de to tidligere Statens Fri-luftsråd og Statens naturvern-råd:

Marit Arnstad (leder), Tone Bratteli, Inger Lise Skarstein, Nils Skaarer, Sven Erik Skønberg, Even Aas og Ragnar Vik.

Varamedlemmer er: Trond Helleland, Per Aunet, Lodve Solholm, Per Flatberg, Knut M. Ore, Inge Lorange Backer og Georg Fredrik Rieber-Mohn.

Takk for støtten!

ODDA SMELTEVERK A/S
P.O. Box 68
5751 ODDA, Norway

HOFF
NORSKE POTETINDUSTRIER
Postboks 110 2001 GJØVIK TELEFON (061) 74 530
TELEFAX (061) 74 865

DYKKERSPORT A/S

Wm. Thranesgt. 51
0173 Oslo 1
Tlf.: (02) 38 21 00

RINGNES
Norges leverandør av øl og mineralvann

Takk for støtten!

**BRYNS
PATENTKONTOR**

LANDSBANKEN
YOUNGS GT. 11,
0181 OSLO 1
TLF. (02) 40 10 00

Natur-Import A/S
Storgt. 2/4/6, 0155 Oslo 1
Tlf. (02) 42 74 59

TAKKI!
Vi takker Røe Foto i Tromsø
for bildet i annonsen for
Tromsø i forrige utgave av
Natur & Miljø Bulletin. Foto-
graf var Ola Røe.

**BARWILL
AGENCIES A/S**
Postboks 1871, Vik
0124 Oslo 1.
Tlf. (02) 48 30 30

**GÖTAVERKEN
NORGE A/S**

S&S SKAN-KONTROLL
Rådgivende og utførende
sikkerhetskonsulenter

Når servicen teller –

**SKILT
&
DEKOR
REKLAME A.S**

IPCC-møtet i Sundsvall: – Bedre enn fryktet

De norske reaksjonene til IPCC-møtet i Sundsvall er forsiktig positive. – Et godt resultat, sier ekspedisjonssjef Jan Thompson i Miljøverndepartementet. – Bedre enn ventet, sier forsker Leif Lunde ved Fritjof Nansen-instituttet.

Av GUNNAR BOLSTAD

– Det viktigste er at det nå foreligger en offisiell erkennelse av at drivhuseffekten er et problem, sier Thompson. – Selv om sluttrapporten ikke går langt nok når det gjelder anbefalte tiltak, er det tydelig at det har vært en viss bevegelse i USAs standpunkt. Det er imidlertid skuffende at de prøver å trekke seg fra tidligere vedtak om økonomiske overføringer til u-landene.

IPCC-rapporten vil bli et viktig faktagrunnlag for klimakonferansen i Geneve i november og for forhandlingene som

starter i Washington i februar. Og denne rapporten vil tjene som et objektivt forhandlingsgrunnlag i lang tid framover. De stadig nye forskningsrapportene som stiller spørsmål om drivhuseffektens eksistens vil få mindre gjennomslag etter dette, mener Thompson.

Forutsetninger

– Tiltakspakken er relativt tynn, men det var også urealistisk å ha forventninger til en enighet på dette tidspunktet, sier forsker Leif Lunde ved Fritjof Nansen-instituttet. – Men de nødvendige forutsetningene for forhandlinger er inne i rap-

porten, for eksempel har man erkjent at det kreves en 60 prosent reduksjon av klimagassutslippene.

Lunde mener også at man har vunnet en viktig seier fordi USAs forsøk på å få formannskapet ved Washington-forhandlingene i februar trolig er torpedert allerede. – Likevel er det klart at også USA oppnådde en del i sluttfasen, sier Lunde, som er betenkt over de ryktene som verserer omkring utkastet til ministererklæringen som skal vedtas i Geneve. – Slik det høres ut, er det klart at det gjentar mye arbeid.

Varmesjokk fra havet: Drivhuseffekten firedobles?

Sirkulasjonen i verdenshavene kan forandre seg så dramatisk i løpet av de neste 50 årene at havene kan komme til å slippe ut fire ganger så mye varme som drivhuseffekten alene er kalkulert å medføre, hevder en forsker ved Oxford University.

Av GUNNAR BOLSTAD

Den britiske forskeren, Peter Killworth, sier til britisk presse at de øverste meterne i havet lagrer mer varme enn hele atmosfæren. Tidligere har man antatt at havet vil absorbere noe av varmen som drivhuseffekten medfører, men dette kan raskt endre seg dersom drivhuseffekten fører til at havsirkulasjonen endrer seg.

En endring i sirkulasjonen vil slippe løs varme tilsvarende en 100-watts lyspære pr. kvadratmeter havoverflate i 50 år, hevder Killworth. Han henviser til at verden også tidligere har gått gjennom plutselige klimaskifter utløst av ukjente årsaker.

–Tvisomt

Norske klimaforskere stiller

seg tvilende til Killworths teorier. Harald Loeng ved Havforskningsinstituttet mener at drivhuseffekten like gjerne kan føre til at kalde vannmasser fra nord føres sørover. Han mener også at det finnes rent fysiske hindre for Killworths teori: –Havvann er stort sett kaldere enn luften over og det er tvisomt at varmen vil gå fra vann til luft. Men jeg kan selvsagt ikke avvise teorien helt, sier Loeng.

Terskler

Informasjonssekretær Guro Tarjem i Naturvernforbundet er også avventende til Killworths teori. –Teorien høres umiddelbart tvisomt ut. Imidlertid er det svært viktig å være klar over at alle de modellene som nå brukes for å forutse

framtidens klima har store mangler. Killworths teori er eksempel på hva som kan skje dersom utviklingen kommer ut av kontroll. Mye tyder på at naturens prosesser inneholder visse terskler. Hvis en unormal situasjon, for eksempel drivhuseffekten, fører til at prosessene overstiger disse tersklene, kan modellforskerne bare pakke sammen, mener Tarjem, som henviser til IPCC-rapporten:

–Forskerne bak denne rapporten understreker stadig at man ikke kan utelukke en fullstendig overraskende vending i utviklingen. Alle de nye teoriene som stadig dukker opp, understreker bare at det nå behøves politisk handling for å motvirke problemene.

Absurd forskerflipp skal utprøves

I løpet av to år vil amerikanske forskere iverksette de første forsøkene med å dumpe jern i havet for å motvirke drivhuseffekten. Tanken er at jern skal stimulere framveksten av plankton, som absorberer karbondioksid. Naturvernforbundet og internasjonale miljøorganisasjoner mener teorien er absurd.

Av GUNNAR BOLSTAD

Jern-teorien, som tidligere er omtalt i N&M Bulletin, ble lagt fram på en britisk vitenskapskongress (British Association for the Advancement of Science) nylig. Dr. Philip Williamson ved Plymouth Marine Laboratory hevdet at havet mangler store mengder sporstoffer, som for eksempel jern.

– Dette forhindrer framveksten av alger som kan absorbere karbondioksid. Når algene dør vil de synke til bunns der de danner kalkstein. På denne

måten kan karbondioksid bindes i opp til 1.000 år, forklarte Williamson.

Williamson innrømte at kostnadseffektiviteten er tvilsom. Et tonn jernstøv kan føre til absorbering av 10.000 tonn karbondioksid, mente han.

Det er et amerikansk institutt, Moss Landing Laboratory, som har lansert forslaget. Trolig vil amerikanerne utprøve teorien i løpet av et par år.

– Absurd

– Teorien viser at mange fors-

kere ikke er i stand til å se en centimeter utenfor sitt eget spesialområde, sier informasjonssekretær og marinbiolog Guro Tarjem i Naturvernforbundet. – Jern-teorien er en absurd løsning på klimaproblemene. En stimulering av algeveksten kan føre til uante konsekvenser og økologisk ubalanse. Algekatastrofen langs Norskekysten for to år siden skulle være et godt nok bevis på hvor farlig en slik teori er, mener Tarjem.

Grenseløs teknoromantikk: Nordsjøen blir biokraftverk?

Teknoromantiske forskere kjenner ingen grenser: Nå foreligger forslaget om å legge ut halvparten av Nordsjøen som et gigantisk bioteknologisk kraftverk for å stoppe drivhuseffekten.

Av GUNNAR BOLSTAD

– Dyrking av grønnalger kan skape gigantiske «fotobioreaktorer» som kan omforme solstråler til biomasse. Algene kan deretter forbrennes i stedet for fossile brensl. I tillegg absorberer algene karbondioksid, hevder professor John Pirt fra King's College i London på vitenskapsmessen som British Association arrangerte nylig.

Prototyp

Ifølge Financial Times er en prototyp som er basert på Pirts teknologi allerede i drift i Spania, der man har bygd ut et anlegg på 100 kvadratmeter. Den består av rader av klare glassbeholdere, hver en kvadratcentimeter i diameter.

Pirts ambisjon er å erstatte fossile brensl med algeteknologien på lengre sikt. For å

dekke britenes energibehov må man dekke den sørlige halvparten av Nordsjøen med «fotobioreaktorer». Og da kan også næringer som slipper ut mye karbondioksid, for eksempel sementindustrien, få anledning til å føre algene med CO₂.

Hva som vil skje med algemassens CO₂-innhold når den forbrennes, sa Pirt ikke noe om på konferansen.

CO₂-utslippene øker

Konsentrasjonene av karbondioksid (CO₂) ser ut til å øke raskere enn de har gjort tidligere, ifølge en rapport fra det amerikanske National Oceanic and Atmospheric Administration (NOAA).

CO₂-konsentrasjonene i lufta har steget med gjennomsnittlig 1.71 ppm (parts per million) i løpet av de siste fire årene, sier Dr. Pieter Tans ved NOAA til

Associated Press. Det er høyere enn stigningen på 1.5 ppm i 1980-årene og langt høyere enn 1960-årene da stigningen var bare 0,7 ppm i året. Økningen i

metankonsentrasjonene er svakt lavere enn før, opplyser NOAA.

Takk for støtten!

Glem ikke innneklimaet. Det er avgjørende for helse, trivsel og arbeidseffektivitet.

 **NORSK VENTILASJON
OG ENERGITEKNISK
FORENING**

 **AKERSHUS
FYLKESKOMMUNE**
Med frilykkesforsøk
Miljøforvaltning

 **FALCONBRIDGE
NIKKELVERK A/S**
Kristiansand S.

VI HAR FLYTTET!

BREIEN EIENDOM AS
Kongen, Frognerstranda 2
0271 Oslo 2, tlf. 55 22 20

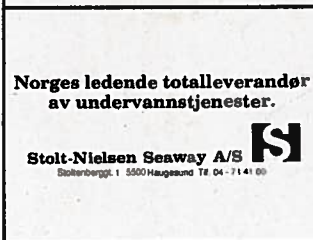

Reiselivsutvikling Oslo a/s
rådgivere for reiselivsnæringen

LARVIK KOMMUNE
med vind i seil!

GRAND HOTEL
KARL JOHANS GATE 31 - OSLO 1

Duni
BERGEN
et norsk produkt

Takk for støtten!

Økt miljøavgift på maskinolje

Hvert år «forsvinner» 25.000 tonn spillolje. Den enorme oljemengden blir aldri levert til godkjente mottaksanlegg. Ingen vet hvor den blir av. Nå vurderer Miljøverndepartementet å heve miljøavgiften på maskinoljen, for å øke innleveringen av spillolje.

ANDERS GJESVIK

Årlig selges det drøyt 100.000 tonn maskinolje i Norge. Oljen går til næringer innen industri, tranport, skipsfart og bygg. Etter bruk blir denne maskinoljen omdannet til 60.000 tonn spillolje, men det blir bare levert inn 35.000 tonn i året til de godkjente mottaksanleggene. Det gjenstår 25.000 tonn spillolje som ingen vet hvor blir av, til tross for at all spillolje skal leveres til godkjente anlegg. Bare innen skipsfarten «forsvinner» 6000 tonn spillolje årlig. Tidligere var det gratis å levere oljen ved godkjente mottaksanlegg, i dag koster det opp til fire kroner literen å levere oljen.

Flere oljeflak

Flere av mottaksstasjonene opplever at skip som tidligere leverte spillolje, plutselig ikke har noe å levere etter at det ble innført betaling. Observasjonsflyene våre ser nå mange flere små oljeflak på sjøen enn tidligere.

Ferjene forurensere

Regjeringene i de nordiske landene må begrense utslippene av SO₂ og NO_x fra ferjetrafikken. Svovelinnholdet i ferjenes driftsolje bør straks begrenses til 0,5 prosent. NO_x-utslippene bør rammes av de samme avgifter som de landbaserte anleggene. Dette krever de nordiske naturvernforbundene etter et møte i Oslo i forrige uke.

Av LILLY NÆSS

Skandinaviske ferjer forurenser, og de nordiske naturvernforbundene er misfornøyd med de nordiske regjeringenes behandling av disse utslippene. Tall som den Svenska Naturskyddsforeningen sitter inne

gere. Både lovverket og mottaksmulighetene er gode nok, men problemet er at avfallsbesitterne mener at det koster for mye å levere oljen, sier overingeniør Morten Helle ved spesialavfallsseksjonen ved SFT.

Forhåndsbetaling

I dag er maskinolje pålagt en miljøavgift på 50 øre literen. Disse pengene skulle gått til innsamlingen av spillolje. Men pengene går rett i statskassa, på grunn av Finansdepartementets motstand mot å øremerke miljøavgifter. Miljøverndepartementet er i ferd med å vurdere hvordan returen av spillolje kan økes.

Vi ønsker å lage et system der avfallsbesitteren betaler for innsamlingen på forhånd, og ikke når spilloljen leveres. Dagens system oppmuntrer ikke til å levere spilloljen, sier konsulent Finn Bjertnes i Miljøverndepartementet.

En krone

Etter det N&M Bulletin erfarer, vil departementet gå inn

for å øke miljøavgiften på maskinolje. Dagens 50 øre er uansett ikke nok til å dekke innsamling, transport og behandling av spilloljen. Det er sannsynlig at den nye avgiften vil ligge på vel en krone. Men en miljøavgift betaler ikke for innsamlingen, hvis den ikke er øremerket for formålet. Dette blir en diskusjon mellom Miljøverndepartementet og Finansdepartementet, som muligens må avgjøres på høyere hold. Hvis dette blir avklart, kan den nye miljøavgiften bli innført allerede fra årsskiftet.

I resten av Skandinavia er retur av spillolje fra skip inkludert i havneavgiften, uavhengig om skipet leverer. Mye tyder på at SFT går inn for det samme systemet i Norge. Den store fergetrafikken mellom Norge og Danmark gjør at det blir enklere med et felles system. I Miljøverndepartementet er man skeptisk til denne ordningen, fordi man ønsker et felles system for alle som leverer spillolje.

med, viser at bare i 1988 slapp svenske ferjer ut 33.000 tonn nitrogenoksider (NO_x) og 17.000 tonn svoveldioksider (SO₂). Hvis ikke noe gjøres, ventes disse tallene fram mot år 2000 å stige til henholdsvis 45.000 og 23.000 tonn. De tilsvarende tall for Norge er tro-

lig enda høyere.

I et brev til Nordisk Råd krever vi at ferjer i regulær trafikk i de nordiske farvann ikke skal kunne bruke olje med høyere svovelinnhold enn 0,5 prosent, sier nestleder Per Kågeson Naturskyddsforeningen.

På rygg for gasskraftverk og metanolfabrikk

Både Fræna og Aure kommune har lagt seg flate for Norsk Hydro, Statkraft og Statoil. De er villige til å svelge ganske store kameler for å få arbeidsplasser og økte skatteinntekter. At SFT har gått imot gasskraft ser ikke ut til å bekymre.

Av LILLY NÆSS

Mannen bak disse ordene er Odd Arild Bugge, leder i Naturvernforbundet i Møre og Romsdal. Han bekrefter at debatten om gasskraftverk og metanolfabrikk i full gang.

Dette er ingen lokal kramlesak, men i høyeste grad en nasjonal og internasjonal problemstilling. Det dreier seg om hva slags samfunn vi vil ha, sier Bugge. Han mener at argumentet om å eksportere elektrisiteten til Øst-Europa er et skinnargument.

Vi har ikke bruk for denne kraften. Det hele dreier seg om oljeselskapenes ønske om å få lov til å øke oljeproduksjonen. De prøver nå ut alle måter å bruke gassen på, slik at Stortinget skal tillate dem å bygge ut

Heidrunfeltet og produsere mer olje, sier Bugge og peker på noen av farene ved å bygge gasskraftverk – de store utslippene av CO₂ og NO_x. Bugge har regnet ut at både for gasskraftverk og metanolfabrikk vil utslippene av NO_x øke, slik at de vil tilsvare 1-2 prosent av Norges totale utslipp.

Gale signaler

Det gjør at det vil bli umulig å nå de nasjonale målene vi har satt oss for å minske slike utslipp. Ut fra Brundtland-rapporten må dette være helt gale signaler. Klarer vi ikke å bruke gassen på en måte som forbedrer miljøtilstanden i verden, bør heller oljefeltene ligge slik at generasjonen etter oss kan vurdere dette på nytt, mener Bugge. Han er heller ikke be-

geistret for planene om en metanolfabrikk.

Statoil tar sikte på å vinne markedsandeler på Europas import av metanol. De ønsker å bruke metanolen som tilsetningsstoff og til formaldehyd – et stoff som er kreftframkallende, påpeker Bugge. Han mener at både produkt og prosess er såpass tvilsom at norske myndigheter bør spørre seg om en metanolfabrikk overhodet er miljømessig forsvarlig, og om Norge i det hele skal produsere metanol. Bugge er nå i full gang med underskriftskampanjer og stands rundt om i fylket. Både i Fræna og Aure kommune er det nå startet miljøopplysningsgrupper.

Når konsekvensanalysene er klare, kommer neste runde, lover Bugge.

Slik blir CO₂-utslippet med gasskraft og metanolfabrikk:

Hvis Norge bygger både gasskraftverk og metanolfabrikk vil CO₂-utslippet øke med 2,45 millioner tonn i året. Det tilsvarer 46 prosent av det som landets bilister spy-

ut av CO₂-gass når de kjører bil. Det betyr at hvis Norge skal klare å fylle kravene i Brundtland-rapporten om å redusere sine CO₂-utslipp, må halvpar-

ten av landets privatbiler stå parkert og ikke brukes.

(Kilde: Statistisk Sentralbyrå, Rapport 1, 1990. (Natur, ressurser og miljø 1989).

Gass- og vannkraft bedrer ikke nordisk miljø

Bygging av gasskraftverk og nye vannkraftverk i Norge bedrer ikke miljøet i Norden. Energiøkonomisering og satsing på fornybare energikilder er langt bedre for miljøet.

Denne fellesuttalelsen ble gitt av de største nordiske miljøorganisasjonene på et møte i Oslo nylig. Uttalelsen legger vekt på at gasskraftverk gir store tap av energi gjennom kjølevannet, og fører til en sterk øk-

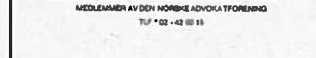
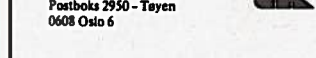
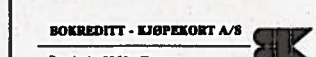
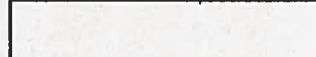
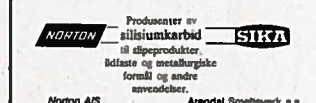
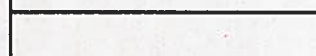
ning av Norges CO₂-utslipp. Nye vannkraftverk gir andre miljøskader enn luftforurensninger, og disse skadene gjør videre utbygging uakseptabel. Miljøorganisasjonene påpeker at de nordiske landene kan

spare store mengder energi på lønnsomme tiltak, og at de bør benytte miljøvennlige energikilder som bioenergi og sol-, vind- og bølgekraft.

Takk for støtten!

Norsk Skibs Hypothekbank AS

Takk for støtten!

Zodiac gjør det trygt å jakte vilt

Nå er den kommet. Vår mest avanserte håndmodell – så langt: ZODIAC P-8000. Et 40-kanalers apparat i presstøpt aluminium med massevis av muligheter og finesser og tilgjengelig ekstrautstyr. ZODIAC P-8000 har en utgangseffekt på 2 W med batterier og hele 4 W tilkoblet strøm. Det siste tilsvarer en vanlig mobilstasjon. Og utrolig nok veier denne tungvekteren bare 840 gram inklusiv batterier. Batteriene har en levetid på hele 110 timer.

Start høstjakten hos din Zodiac-forhandler. Her får du høre hvordan Zodiac P-8000 kan gjøre jakta tryggere og mer vellykket.

Hør også etter Zodiac P-6000. Markedets suverent mest solgte i sin klasse.

Importør:
ZODIAC
BOKS 4213 TORSHOV 0401 OSLO 4

Føres av ledende forhandlere i hele landet!

Brudd med forutsetningene Miljø-OL mot fiasko

OL-arrangementet på Lillehammer står i fare for å bli en miljø-fiasko. Både LO, miljøbevegelse og OL-topper frykter nå at tida er iferd med å løpe fra dem.

– Syse må gripe inn, krever LO, mens Olav Myrholt, daglig leder i «Prosjekt miljøvennlig OL», mener Miljø-OL er ett år for sent ute.

Av LILLY NÆSS

– Dette er en skandale. Nå må Syse gripe inn. Miljøpolitikken neglisjeres konsekvent og skader hele arrangementet. Det er ikke tatt initiativ for å komme i gang med infrastrukturen, og NSBs behov er fullstendig oversett, sier Knut Weum, sekretær i LO for næringspolitiske spørsmål. Han mener at hvis man fortsetter å jobbe etter de retningslinjene som staten gir OL-selskapene, kan man få overskridelser på budsjettene på minst 40 prosent. LO krever nå at nettobudsjettering straks gjennomføres som prinsipp. Også Elin Enge, leder i Felleskampanjen for jordas miljø og utvikling reagerer, og mener at det begynner å spøke for et Miljø-OL.

– Hvis ikke man klarer å gjennomføre et miljøvennlig OL, kan man bare droppe det. To år før vinter OL i 1976 sa Colorado fra seg lekene, blant annet på grunn av miljøkonsekvensene, sier Enge. Hun peker på at forutsetningen for OL i sin tid var et arrangement med en klar miljøprofil.

Alarm fra OL-topp

– Tidsnøden foran OL-94 nå begynner å bli kritisk for å få i gang planlagte konkrete miljø-

tiltak, sier direktør Karl Haavind i Lillehammer OL-anlegg (LOA) til Klassekampen.

– Tida er iferd med å løpe fra oss. Mange prater i varme ordelag om at OL skal bli et utstillingsvindu for miljø. Problemet er at det krever tid å planlegge miljøaspektet i den konkrete prosjekteringen, sier Haavind. Han forklarer også at hele miljøspørsmålet har stått i stampe helt siden han kom inn i LOA første november i fjor.

Det var i slutten av i fjor at LOA sendte et nødstop for miljøprofilen til OL-ledelsen, departementet og kommunene. Ennå har ikke LOA fått de fullmaktene de trenger. Ifølge LOA-direktøren har toget allerede gått for noen av prosjektene. Blant annet skal planene om energiøkonomisering for ishockeyhallen Kristins Hall være helt under pari. Og ifølge Klassekampen har byråsjef Tore Gjerløw i Olje- og energidepartementet uttalt at myndighetene ikke vil stille krav til nivået på energiøkonomiseringsstiltak (ENØK) ved OL-byggingen.

At planene om et Miljø-OL står i fare, ble signalisert på et miljøseminar den 21. august. Der uttalte OL-president Gerhard Heiberg at det ikke satt av øremerkede penger, selv om alle ansvarlige parter ønsker miljøhensyn som et overordnet mål.

– Det er påfallende å ha miljøhensynet som et hovedmål og ikke sette av egne penger til det. Det må bevilges en egen miljøpost, sier Lars Helling, leder for styringsgruppa i prosjektet «Miljøvennlig OL-94».

Bergenskonferansen: – Norge satset på feil hest

– Norge har seg selv å takke for at Bergenskonferansen ble en fiasko. I stedet for å satse på en nordisk-europeisk strategi, valgte Norge å satse på Canada i håp om å kunne påvirke USA og Storbritannia. Canada hadde ikke noen slik innflytelse.

Av LILLY NÆSS

Det mener David Rehling, formann for NGO-initiativet under Bergenskonferansen. NGO'ene består av 350 naturmiljø- og utviklingsorganisasjoner. Rehling er direktør i Danmarks Naturfredningsforening og mener det er tydelig at den norske regjeringen – helt fra Gro Harlem Brundtlands tid som statsminister – har satset på en allianse med Canada for å gjøre Bergenskonferansen til en suksess.

– I samarbeid med utviklingslandene bestemte Norge og Canada at Brasil skulle være vertslandet og at Canada skulle

få generalsekretærposten. Og for å skape en positiv atmosfære ble det bestemt at Norge skulle holde den regionale konferansen, framholder Rehling. Han påstår videre at et av Norges fremste tanker var at Canada kunne ha en vesentlig innflytelse på bremseklossene USA og Storbritannia.

Ripa di Meana

– Men Canada hadde ikke slik innflytelse. Norge kunne i stedet ha satset på en nordisk-europeisk strategi. Da ville USA blitt stående helt isolerte, mener Rehling og henviser til EFs miljøkommisær Ripa di Meana. På Bergenskonferansen uttrykte Meana at EF-landene

kunne ha gitt et svært positivt bidrag.

– Norge burde ha hatt en strategi på Bergenskonferansen for hvordan deltakerlandene kunne oppnå resultater i de kontroversielle spørsmålene. Fordi USA ikke ville være med, ble konferansen en fiasko, forklarer Rehling. Han mener at den største faren foran FN's miljøkonferanse i Brasil i 1992 er mangelen på alliansestrategi mellom land som kan oppnå positive resultater.

– Får vi ikke noen slik strategi kommer konferansen til å bli en fiasko på grunn av konfrontasjonene mellom USA og sørlandene, den såkalte tredje verden, tror Rehling.

Maktkamp i Brasil

Maktkamp, personmotsetninger og splittelse kan gjøre FN's globale miljøkonferanse i Brasil i 1992 til en gedigen fiasko. I første rekke er det maktkamp i den organisatoriske ledelsen og splittelse mellom de ulike natur- og miljø og utviklingsorganisasjonene (NGO'ene) som truer konferansen.

Av LILLY NÆSS

Foruten den vanlige maktkampen, som alltid følger med internasjonale forhandlinger, skal det også eksistere kraftige personmotsetninger. Mange mener at alliansen Gro Harlem Brundtland, den kanadiske generalsekretæren for Brasilkonferansen, Morris Strong og Warren (Chip) Lindtner, leder for Center for the Common Future (også kalt Brundtland-senteret), prøver å dominere forberedelsene til Brasilkonferansen.

– Gro Harlem Brundtland representerer sine egne politiske interesser og disse er ikke nødvendigvis de samme som

natur- og miljøorganisasjonenes, sier David Rehling, direktør i Danmarks Naturfredningsforening og formann for NGO-initiativet foran Brasilkonferansen. Det skal også være misnøye med Chip Lindtners politiske rolle foran Brasil-forberedelsene. Ifølge Rehling skal NGO'ene fra den sørlige verden verken ha tillit til Chip Lindtner eller Gro Harlem Brundtland. Årsaken skal være at de mangler gjennomslag overfor Storbritannia og USA.

Intern splittelse

NGO'enes misnøye med Chip Lindtner er basert på at Lindtner – med støtte fra Brasilkonferansens generalsekretær Morris Strong – legger opp til

at den såkalte «uavhengige sektor» (NGO'ene) skal opptre felles. Flere av NGO'ene skal reagere på å bli satt i samme bås som industrien.

– Det er som å plassere ofrene etter Bhopal-ulykken i India sammen med bedriftseierne.

Elin Enge, leder av Felleskampanjen for jordas miljø og utvikling, mener at også den interne splittelsen i NGO-miljøene er tydelig.

– Denne splittelsen blir også brukt mot NGO'ene av de regjeringene som ikke ønsker at NGO'enes deltar. Splittelsen skaper samarbeidsproblemer og forverrer nord-sør-dialogen. Den setter også spørsmålsteget ved NGO'ernes seriøsitet, mener Enge.

Takk for støtten!

CARPARK

02-17 01 80

RSAR

Royal Norwegian Council
for Scientific and Industrial Research
(NTNF)

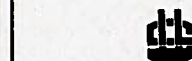
DYNO

Apothekernes Laboratorium A.S.

LM Lars Myhre as

MINIF – MRIF
Rådgivende Ingeniører VVS

H & L og Lilleby Smelteverker

HAEDMARK
TREIMPREGNERING

Golf Miljødiesel Verdensnyhet

Golf turbo-diesel er verdens første dieselbil med katalysator. Ny teknikk gir lavere forbruk, bedre forbrenning og effektiv avgassrensing. CO₂ og alle andre skadelige utslipp ligger langt under minimumskravene.

Golf Miljødiesel bidrar aktivt i kampen mot forurensing og drivhuseffekten, som er et resultat av for store CO₂ utslipp.

Golf turbo-diesel er en stillegående kjøreopplevelse, og betydelig mer miljøvennlig enn bensinbil med katalysator. Praktisk, driftssikker og lønnsom.

Prøvekjør din miljøbevissthet idag.

Golf turbo-diesel

Fra kr.
152.400,-

Volkswagen Golf leveres med 6 års garanti mot gjennomrusting, 3 års lakkgaranti og Volkswagen Mobilitetsgaranti. Veil. pris pr. 2/7 -90 levert importør Harald A. Møller AS. Frakt, leveringskostnader og km-teller kommer i tillegg.

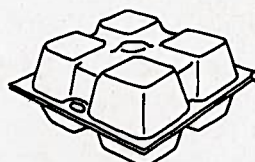
Nyhet: Vi tilbyr nye og gamle Volkswagen- og Audi-eiere den nye Volkswagen og Audi Forsikring som i snitt ligger 11% under de 5 store selskapene i pris.

Importør: Harald A. Møller AS.

**Ta kontakt med nærmeste
Volkswagen-
forhandler for demonstrasjon.**

Vefi grønt- og ferskvare- pakninger i APET tar vare på både innhold og omgivelser!

Materialet kan resirkuleres og avgir ikke giftige gasser eller syrer ved forbrenning.

Vi utformer også spesialemballasje.

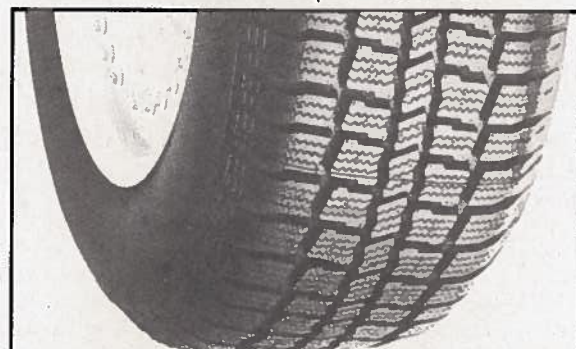
**Gi dine produkter fordelene av vår
erfaring med termoformet
emballasje.**

HAMAX-VEFI

Hegdal, 3250 Larvik
tlf. (034) 25 500
Fax (034) 25 763

TENK MILJØ! KJØR -

PIGGFRITT?

Nå er tiden inne hvis du har tenkt å kjøre piggfritt i vinter.

På høstglatte veier har du overlegent veigrep og du behøver heller ikke tenke på køene den dagen snøen faller - hverken hos din

dekkforhandler eller på veien. I tillegg satser du på miljø og komfort - ikke uvesentlige faktorer i disse tider! Snakk med oss så får du alle argumentene helt gratis.

Velg den beste løsning! Continental

FORHANDLER

KANALVEIEN 48 - 5032 MINDE - TELEFON (05)292310 - 290061

Gulf-krisen dårlig for miljøet

- Krisen i Gulfen er neppe noen alliert for miljøbevegelsen. EF-landene vil legge økt vekt på å sikre sine energileveranser, og kan komme til å bruke mer kull istedet for olje, sier forsker Kjell Roland i Econ-Analyse.

Av LILLY NÆSS

Roland peker på at Gulf-krisen er med på å sette fart i debatten både i USA og innen EF om å sikre innenlands energiforsyning.

- En omlegging av energipolitikken med økt vekt på å sikre energileveransene, vil gå på bekostning av miljøet, tror Roland.

Han mener allerede å ha merket tendenser til at den gamle

debatten fra 70-årene og tidlig 80-årene om å sikre energileveransene, nå er brakt på banen igjen.

- Usikkerheten rundt oljeleveransene fra Gulfen har for eksempel ført til at USA nå ønsker økt selvforsyning av energi. Siden USA produserer mye kull og har store reserver, kan dette føre til at bruken av kull som energikilde vil øke, tror Roland. Han henviser til at kull er sterkt subsidiert i de

fleste land - ikke minst i EF. Ifølge Roland skyldes dette både sosiale hensyn og strategiske sikkerhetshensyn.

Ikke like negativt

- Årsaken til at miljøbevegelsen i Vest-Tyskland aldri har klart å slå igjennom når det gjelder å få ned forbruket av kull, er at både politikere og miljøbevegelse alltid har tatt mer hensyn til energisikringen - og til arbeidsplassene, sier Roland.

BODØ EL-VERK	SUNNDAL KRAFTFORSYNING Postboks 83, 6601 Sunndalsøra	 Elkem Saudefaldene VASSKRAFT - miljøkraft
 Stord Komm. E-verk Vasskraft - ingen røyk	 Stranda Kommunale Elektrisitetsverk	 SØR-TRØNDELAG KRAFTSELSKAP
KRAFT- OG ENERGIVERKENE STØTTER NATURVERNFORBUNDET!		
	 Sira-Kvina kraftselskap 4440 Tonstad Telefon (043) *70 200	
	 Aust-Agder Kraftverk POSTBOKS 190, 4801 ARENDAL	

Takk for støtten!

 **HAFSLUND
METALL**
Sarpsborg
Metaller for verdens-
markedet - valuta-
inntekter for Norge

FRIONOR

 EBA NERA
Radio Link Communications Satellite Communications Defence Electronics
EB CORPORATION-MEMBER OF ASEA BROWN BOVERI

 KRONOS TITAN A/S
FREDRIKSTAD

- weishaupt -
olje- og gassbrennere
Ingeniørfirma
Paul Schwartz A/S
OSLO
Tlf.: 02-696410

 **NORGES BONDELAG
OSLO**
Tlf. 02/17 34 00

NORSK KJØTT

Navn/bedrift: _____

Adresse: _____

Postnr./sted: _____

JA, jeg vil abonnere på N&M Bulletin

Naturvernforbundets nyhetsbrev N&M Bulletin kommer annenhver uke. Abonnement gjelder for ett år.

Jeg vil abonnere på _____ eksemplar(er) av hvert nummer.

Abonnementstype (sett kryss):

- ☐ Institusjoner/bedrifter kr. 250,-
- ☐ Privatpersoner (ikke-medlemmer) kr. 150,-
- ☐ Privatpersoner (medlemmer) kr. 120,-
- ☐ TILBUD! 2 måneder GRATIS!
- ☐ Jeg vil bli medlem, kr. 200,-

Kan sendes
ufrankert
i Norge.
Adressaten
vil betale
portoan.

SVARSENDING

Avtale nr. 109 000/5 Pb.

Grünerløkka postkontor
0505 OSLO 5

Miljødep. vil ha jobber foran natur

Et gigantisk steinbrudd blir lagt midt i et av Norges viktigste rekreasjonsområder i Kragerøskjærgården. Fylkesmannen i Telemark og tre andre organer på fylkesplan protesterte mot raseringen, men Miljøverndepartementet sier ja.

– Jeg har aldri hørt om en slik avgjørelse i Miljøverndepartementet tidligere, sier naturforvalter Leif Krosshaug hos Fylkesmannen.

ANDERS GJESVIK

På Langøya utenfor Kragerø blir det anlagt et steinbrudd midt i et av Norges mest benyttede friluftsområder. Steinbruddet blir 700 meter langt og 90 meter høyt, og vil etter hvert bli like stort som Kragerø sentrum. Det står tyske interesser bak bruddet, som skal levere stein til diker på kontinentet.

– Kragerøskjærgården har en stor og landsomfattende friluftsbetydning. Dette alene burde være nok til å stoppe steinbruddet. Det blir argu-

mentert med at det blir satt opp en skjerm mot sjøen, men et 90 meter høyt brudd lar seg ikke skjule. Dette blir et evig sår i landskapet, sier naturforvalter Leif Krosshaug hos Fylkesmannen i Telemark.

Da Kragerø kommune godkjente planen om steinbrudd, protesterte miljøavdelingen hos Fylkesmannen. Miljøavdelingen fikk følge av Fylkesfriluftsnemda, planutvalget og næringsutvalget i fylkeskommunen. Det er planlagt et stort turistanlegg på Gumøy rett ovenfor steinbruddet, og næringsutvalget mente at bruddet vil ødelegge for turistnæringen.

Kragerø kommune har anslått at bruddet vil skape opp til 150 nye arbeidsplasser, næringsutvalget mener at ti arbeidsplasser er et mer realistisk anslag.

Nye jobber

Innsigelsene gjorde at saken ble sendt til avgjørelse i Miljøverndepartementet. Fylkesmannen personlig tilrådet at innsigelsene ble tatt til følge og det kom som en stor overraskelse når departementet støttet opprettelsen av steinbruddet i Kragerøskjærgården. Departementet begrunner avgjørelsen hovedsakelig med behovet for nye arbeidsplasser i Kragerø.

Takk for støtten!

Fred.Olsen & Co.

DUO

INTERNATIONAL
INSURANCE | BROKERS

Kontakt
oss, be
om
info-
materiell
om skog
og skogbruk.

DET NORSKE SKOGSEISLAG
Wergelandveien 23B, 0167 Oslo 1
Tlf: (02) 46 57 98. Fax: (02) 41 60 89

**Avfalls-
container**